

на запропоновані запитання (добираються так, щоб тему, яка вивчається, подати у зацікавлено-пізнавальному плані). Учні можуть бути поділені на команди або виступати індивідуально.

Основна мета вікторини – в ігровій формі всебічно розглянути винесені на неї питання, дати можливість кожному учневі виявити активність, показати рівень своєї ерудиції.

Вікторини сприяють поглибленню знань з навчального предмета, розвитку пам'яті, виявленню найбільш ерудованих учнів. Добре підготовлені вікторини є одночасно і засобом активного відпочинку від основних навчальних занять. Вони, як правило, проходять за високої активності всіх учасників.

Не слід забувати, що вікторина – перш за все гра, а не іспит. Основна її ознака – цікавість, тому питання повинні бути цікавими, викликати бажання «подлубатися» в пам'яті, переглянути довідник (якщо запитання оголошені заздалегідь для самостійного опрацювання), словом, поглибити знання. Необхідно, щоб завдання вікторини змушували дитину замислитися, підштовхнули її до роздумів, активізували мислення. Саме таку функцію виконують вікторини.

До складання ігрових завдань учитель може залучати і дітей. Підготовка запитань до вікторини – це один із найважливіших кроків у розвитку мислення та пізнавальної активності учня. Головною умовою такої підготовки є те, що укладачі повинні брати матеріал не тільки зі шкільного підручника. На перших етапах дозволяються будь-які елементарні запитання з теми, але пізніше, коли навички складання завдань для спільного розв'язання вже напрацьовані, із запропонованих дітьми запитань слід залишити тільки такі, які потребують логічного мислення. Для цього вчителю треба навчити дітей вибудовувати логічні ланцюжки взаємозв'язків.

Дуже цінним є те, що школярі добровільно і з великим бажанням студіюють вивчений матеріал, знаходячи в ньому цікаву деталь, яку можна використати для складання завдання: зіставляють факти, причини і наслідки, вчать грамотно формулювати питання. Ще один цікавий факт: з допомогою такої діяльності діти вчать одне в одного. Вислуховуючи чужі запитання, учень починає знаходити в них щось цікаве, що для нього самого раніше залишилося непоміченим. У цьому й полягає головна цінність вікторини: у добровільному повторенні вивченого матеріалу у захоплюючій ігровій формі та вмінні оперувати отриманими знаннями.

Структура вікторини

1. Вступна частина – ознайомлення учнів з умовами проведення вікторини, розподіл їх у разі потреби на команди
2. Основна частина – відповіді учнів на запропоновані запитання вікторини
3. Заключна частина – підбиття підсумків, виявлення переможців та найактивніших учасників вікторини.

Вікторину можна проводити в один або два тури. Оголошують її заздалегідь. В оголошенні вказується загальна тематика вікторини. Тому ті, хто бажає взяти в ній участь, матимуть час для підготовки.

Отже, вікторини забезпечують використання зацікавлене сприйняття навчального матеріалу, зацікавленість учнів до навчального предмета, допомагають спростити матеріал, що вивчається. Вони матеріалізують результати розумової діяльності, допомагають учням усвідомити особистісні здібності та вміння, виховують в них прагнення до успіху.

РЕТРОСПЕКТИВА КАРИШИНСЬКИХ ЧИТАНЬ

Малаканова Л.В., Сорокіна Г.Ю.

Полтава, Україна

Полтавський національний педагогічний університет нещодавно відзначив визначну дату – своє сторіччя. Це спонукало нас дослідити ретроспективу Карішинських читань. Ми перегорнемо сторінки Карішинських читань і виокремимо етапи їхнього становлення.

Перші Карішинські читання відбулися 22 роки тому в 1992 році та проходили у формі Міжвузівської науково-методичної конференції, присвяченої 80-річчю з дня народження А.П. Карішина. До 1997 року вони проводилися не кожного року (Другі – 1993р., Треті – 1995р.). Це був перший етап становлення Карішинських читань.

Четверті Карішинські читання були проведені у 1997 році у формі Всеукраїнської міжвузівської науково-методичної конференції, присвяченої пам'яті А.П. Карішина. Матеріали конференції вийшли у двох частинах. І це був другий короткий етап становлення Карішинських читань, але з цього часу вони стали проводитися щорічно.

П'яті – Сьомі Карішинські читання (1998 – 2000 рр.) проводилися у формі Всеукраїнської науково-методичної конференції, де розглядалися актуальні проблеми освіти та значущі події, зокрема 65-річчя Ботанічного саду ПДПІ та 30-річчя біостаніонару "Лучки". Це був третій етап становлення Карішинських читань.

Восьмі Карішинські читання 2001 року були проведені у формі Всеукраїнської науково-практичної конференції, на якій розглядалися науково-методичні підходи до викладання природничих дисциплін в освітніх закладах ХХІ століття. Це був четвертий етап.

Дев'яті – Чотирнадцяті Карішинські читання (2002 – 2007 рр.) набули статусу Міжнародної науково-практичної конференції, але напрямки роботи обиралися різні, відповідно до потреб освіти. Такі конференції проводилися протягом шести років. Це був п'ятий етап становлення Карішинських читань.

П'ятнадцяті Карішинські читання 2008 року визначили напрямок роботи Міжнародної науково-практичної конференції "Методика викладання природничих дисциплін у вищій та середній школі". Цей напрямок зберігся дотепер і сьогодні. Двадцять другі Карішинські читання (2015 р.) відповідають йому, тож триває шостий етап становлення Карішинських читань.

Метою проведення заходу наразі є визначення сукупності та головних ознак новітніх педагогічних технологій у професійній підготовці учителів природничих дисциплін у вищій та середній школі, які засвідчують нерозривний зв'язок між поколіннями, впровадження в освітню практику аксіологічних і технологічних аспектів педагогічної спадщини А.П. Карішина.

Ми проаналізували участь науковців, учителів, магістрантів, студентів, учнів у Карішинських читаннях і побачили таку динаміку (див. рис. 1): якщо у 1992 році опубліковано у збірці матеріалів 47 статей (48 с.), то з кожним роком учасників ставало більше і найбільше статей було опубліковано у 2010 році – 250 (308 с.), а у 2013 – 201 стаття на 424 сторінках. Активну участь у роботі конференцій беруть науковці зарубіжних країн, серед яких Росія, Польща, США, Італія, Франція, Ізраїль.

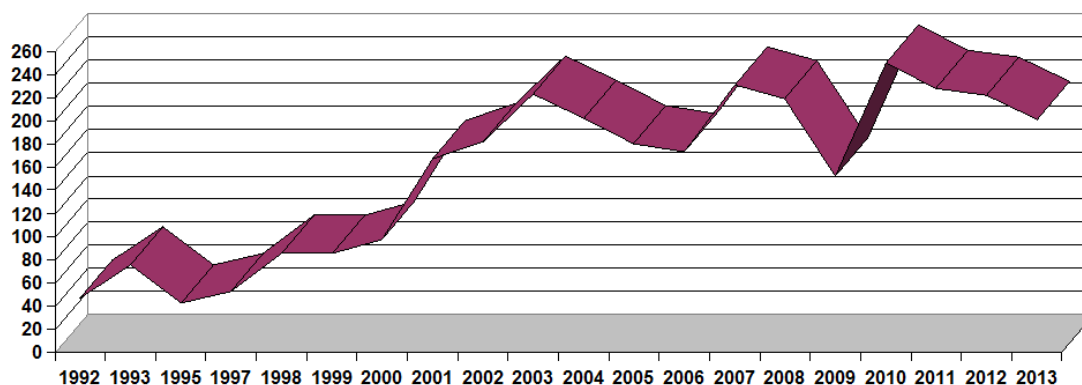
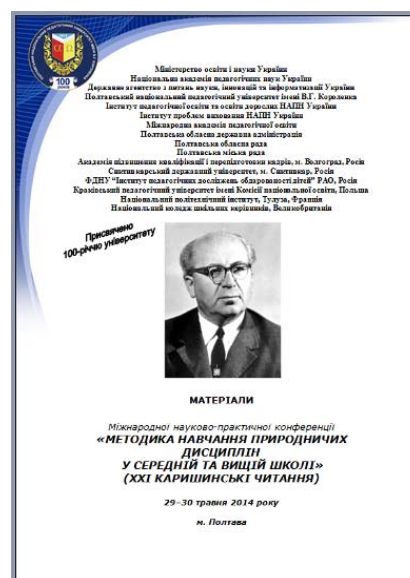

Рис. 1. Динаміка участі науковців у Карішинських читаннях

Крім того, якщо перші Карішинські читання проводилися протягом одного дня, то пізніше вони стали проводитися у два дні з виїздами у різні наукові, освітні та культурні заклади, на

природні об'єкти. Так учасники Каришинських читань ознайомилися з Гоголівськими місцями і їхніми навчальними закладами; побували у Гадяцькій середній школі-інтернаті, де побачили специфіку організації навчально-виховного процесу для дітей з вадами здоров'я; познайомилися з Дослідною станцією лікарських рослин Інституту агроекології Української академії аграрних наук с. Березоточа Лубенського району; побували у Мгарському Спасо-Преображенському монастирі, де познайомилися з його історією та сучасним господарством; їздили на батьківщину А.П. Каришина у Шишацький район і там обмінювалися досвідом з учителями Шишацької спеціалізованої школи імені В.І. Вернадського, з якою кафедра уклала угоду про співпрацю; відвідали Регіональний Ландшафтний парк "Диканський", де його співробітники провели цікаві екскурсії і ще багато місць, які стали полігоном наукових студій. Часто на другий день організовувалися виїзди до біостанціону "Лучки", а нині Регіональний парк "Нижньоворсклянський", де проводилися цікаві екскурсії та семінари. У другу половину дня учасники Каришинських читань запрошувалися для проведення семінарів у Ботанічний сад Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка, який є родзинкою природничого факультету. Вже сьогодні можна буде ознайомитися з оновленими колекціями рослин відкритого та закритого ґрунту Ботанічного саду, а завтра відбудеться цікава поїздка до Диканьки.

Отже, Каришинські читання перебувають у стані процвітання, мають міжнародне визнання, відповідають потребам сучасної особистісно орієнтованої освіти, саме тому являють собою визначну подію у міжнародному освітньому просторі.

РОЛЬ СИСТЕМИ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Мартинець Л.А.

Вінниця, Полтава

З розвитком науково-технічного прогресу все більшого значення набуває додаткова освіта дорослих. Стрімке зростання наукового знання, зміна технологій, зміна організації виробництва – все це призводить до того, що для ефективного здійснення практичної професійної діяльності одного разу отриманої освіти недостатньо. Перетворення кінцевої освіти в безперервну, що стало загальноосвітньою тенденцією другої половини ХХ століття, призвело до зростання значущості такої форми освіти, як неформальна освіта дорослих, що охоплює найбільш довготривалий період у житті людини і в системі її неперервної освіти.

Проблема неформальної освіти дорослих в Україні ще слабо розвинена, слабо представлений узагальнюючого характеру матеріал, однак це не означає відсутності актуальності цієї проблеми. І якщо стосовно безперервної освіти вже склалися певні теоретичні позиції (А. Вербицький, Б. Гершунський, М. Кларін, Н. Нечаєв, Н. Сергєєв та ін.), то теорія неформальної освіти дорослих знаходиться в стадії активної розробки. На рубежі століть з'явився ряд робіт, в тій чи іншій мірі звернених до даної проблеми. Автори формулюють принципи побудови системи професійної, додаткової неформальної освіти дорослих (О. Аніщенко, А. Вербицький, А. Мітіна, Н. Ничкало, А. Новиков, Л. Сігаєва та ін.); вирішують питання філософії освіти (Б. Гершунський, Г. Ільїн, А. Реан та ін.), психології освіти, важливі для вирішення проблем додаткової освіти дорослих (Н. Андрєєв, А. Бодальов, С. Зінченко та ін.); досліджують роль вищої школи в розвитку безперервної та неформальної освіти (А. Коржуєв, Н. Литвинова, О. Щербак та ін.); визначають принципи управління системами освіти дорослих та додаткової освіти дорослих зокрема (В. Горшкова, А. Жиліна, В. Подобед та ін.); розкривають специфіку андрагогіки як науки про навчання дорослих і формулюють основні андрагогічні принципи навчання (С. Вершловський, І. Колесникова, Л. Лук'янова, А. Мітіна, Н. Ничкало та ін.), піднімають проблеми дистанційної освіти як однієї з форм додаткової освіти дорослих (В. Кашицин, А. Орлова, А. Хорошилов, С. Щенніков та ін.), розглядають становлення та сучасний стан теорії навчання дорослих за кордоном (Н. Бідюк, О. Василенко, С. Вершловський, Б. Вульфсон, Б. Гершунський, А. Джурицький, М. Кларін, А. Мітіна, О. Огієнко, Н. Пазюра та ін.).

Незважаючи на різноманітність наявних наукових досліджень в сфері неформальної освіти дорослих все ще залишається багато питань, які потребують глибокого теоретичного осмислення. Накопичений людською цивілізацією досвід, успіх інших країн у цій галузі підтверджують необхідність вивчення зарубіжного досвіду з метою виявлення, зіставлення і застосування в подальшому в теорії і практиці сучасної освіти успішних способів розвитку неформальної освіти дорослих, ефективних технологій навчання дорослих людей, одночасно враховуючи свій власний історично сформований потенціал.

На сучасному етапі можна відзначити, що в країнах Європи прийняті і успішно реалізуються